

Lausuntopyyntö 29.11.2017 OPH-2725-2017

Vates-säätiön lausunto kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinnon perusteen luonnoksesta

Opetushallitus pyytää lausuntoa uuden kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalvelujen erikoisammattitutkinnon perusteen luonnoksesta. Vates-säätiö keskittyy lausunnossaan kaikille osaamisaloille pakollisiin tutkinnon osiin ja keskittyy sen jälkeen pääsääntöisesti tutkinnon työvalmennuksen osaamisalaan.

Tutkinnon pakollinen osa: Asiantuntijana toimiminen asiakkaan toimintaympäristössä ja palvelujärjestelmässä (80 osaamispistettä)

Tutkinnon pakollinen osa on kattava työn taustalla vaikuttavien tekijöiden kokonaisuus. Vates-säätiö ehdottaa koko tutkintoon kattokäsitteeksi **ammattillisuutta**. Käsite pitää sisällään myös työn eettiset periaatteet. Pakollisessa tutkinnon osassa tulisi arvioida myös sitä, että opiskelija osaa toimia ammatillisesti asiakkaan palvelujärjestelmässä. Ammatillisuus sisältää sen, että osaa ohjata asiakkaan työllistymisen kannalta *oikeaan palveluun* ja saattaa myös tarvittava tieto monesta eri näkökulmasta palvelujärjestelmän eri kokonaisuuksien tietoon.

Vates-säätiö näkee hyvänä pakollisessa tutkinnon osassa, että siinä arvioidaan opiskelijan kykyä ottaa huomioon asiakkaan toimintaympäristön esteettömyyden ja edistää sitä. Myös *palveluiden saatavuutta* tulee edistää sähköisillä välineillä tai liikkuvilla palveluilla, mikä on erityisesti työvalmennuspalvelun kohdalla kehitettävä tavoite.

Lisäksi tutkinnon osassa korostetaan luovien ratkaisujen ja monipuolisten menetelmien käyttöä kuntoutus-, tuki- ja ohjauspalveluissa. Vates-säätiö korostaa tätä erittäin hyvänä asiana. Osa ammatillisuutta on myös kyky käyttää luovasti asiakastaan parhaiten palvelevaa menetelmää.

Kehitysvamma-alan osaamisala (80 osaamispistettä)

Tutkinnon perusteissa Vaikea- ja monivammaisen asiakkaan osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämisen tutkinnon osa on sijoitettu tällä hetkellä Työvalmennuksen osaamisalan jälkeen, vaikka kuuluu osaksi Kehitysvamma-alan osaamisalaa. Tutkinnon perusteiden ymmärrettävyyttä lisäksi, jos se siirretään Kehitysvamma-alan osaamisalaan Mielenterveyden ja psykososiaalisen hyvinvoinnin tukemisen tutkinnon osan jälkeen.

Tutkinnon osaamisalassa ei ole juurikaan painotettu työelämälähtöisyyttä tai sinne ohjaimista. Osaamisala keskittyy lähinnä asiakastyöskentelyn elementteihin. On kuitenkin useita mm. kehitysvammaisia henkilöitä, jotka ovat työkykyisiä ja -haluisia. Vates-säätiö näkee tärkeänä osaamisalassa työelämälähtöisyyden ja työelämään ohjaamisen korostamisen.

Mielenterveyden ja psykososiaalisen hyvinvoinnin tukemisen tutkinnon osassa huomioidaan mielenterveyden suojaavia tekijöitä. Vates-säätiö näkee, että samassa suhteessa tulisi huomioida mielenterveyden riskitekijöitä asiakkaan tilanteessa ja toimintaympäristössä, jotta sekä työ- ja toimintaympäristöä voidaan tukea haastavissa tilanteissa että antaa yksilölle valmiuksia tilanteiden hallintaan. Tämä tukisi työelämään ohjaamista ja kiinnittymistä.

Työvalmennuksen osaamisala (80 osaamispistettä), työvalmentaja

Vates-säätiö näkee hyvänä, että *Työelämäasiantuntijuus työvalmennuksessa* tutkinnon osassa työnantajayhteistyö on nostettu omaksi osa-alueekseen. Erityisesti hyvänä Vates-säätiö kokee, että tutkinnon osassa opiskelijan tulee osoittaa, että hän sopii selkeät toimintakäytännöt asiakkaan työvalmennukseen sekä työnantajan ja työyhteisön tukemiseen. Tällöin työvalmentajan rooli ja tehtävä tulevat koko työyhteisölle selkeäksi.

Vates-säätiö toivoo tutkinnon osaan täydennyksenä, että opiskelijan tulee myös osoittaa osaamisensa taloudellisten tukien selvittämisen ohella tukea työnantajaa tarvittaessa eri työolosuhdejärjestelyjen tai ***mahdollisten apuvälineiden hankinnan*** mahdollisuuksissa. Tämä nousee monen vammaisen tai osatyökykyisen henkilön työhön tukemisessa keskiöön. Lisäksi Vates-säätiö korostaisi tutkinnon osassa sitä, että opiskelija työskentelee joustavasti monimuotoisessa ja monikulttuurisessa työympäristössä sekä ***edistää toiminnallaan työyhteisön monimuotoisuutta***.

Vates-säätiö näkee tutkinnon osassa hyvänä kehityksenä, että puhutaan *työvalmennuspalvelusta ja sen kehittamisestä* asiakaslähtöisesti. Opiskelijan tulee toimia myös vastuullisesti palvelulupauksen mukaisesti tuottaessaan työvalmennuspalveluja. Näin opiskelijan organisaation tarjoama työvalmennuspalvelu ja -osaaminen voivat aidosti kehittyä asiakkaitaan, mukaan lukien työnantajat, paremmin palveleviksi.

Työvalmennus asiakasprosessissa tutkinnon osa on jänteikäs työvalmennusprosessin kuvaus ja opiskelijan tulee osoittaa ammattitaitonsa ohjata koko työvalmennusprosessin ajan asiakasta. Vates-säätiö toivoisi tutkintoon yhdenmukaisesti hyväksyttäviin kriteereihin ja ammattitaidon osoittamistapoihin raportoinnin ja seurannan tärkeyden korostamista. Tärkeää on palveluiden jatkuvuuden kannalta, että valmennuksen eri vaiheissa ***olennainen tieto siirtyy asiakkaan työllistymisen kannalta eri toimijoille***.

Tutkinnon pakollisen osan ja valinnaisen osan lisäksi erikoisammattitutkintoon voi sisällyttää valinnaisuutta 40 osaamispisteen verran joko tutkinnon muiden osaamisalojen valinnaisista tai pakollisista tutkinnon osista tai sosiaali- ja terveysalan perustutkinnosta, ammattitutkinnosta tai muusta erikoisammattitutkinnosta. Vates-säätiö näkee tämän erittäin hyvänä asiana. Työvalmennuksen ammattilaiset toimivat hyvin erilaisissa toimintaympäristöissä eri kohderyhmiä ohjaten, jolloin tämä mahdollistaa tutkinnon paremman kohdistamisen omaan työympäristöön, työtehtävään ja niiden kehittämiseen.

Yhteenveto lausunnosta

Kokonaisuudessaan uusi erikoisammattitutkinto on laaja, mutta eheä kokonaisuus, jossa myös työvalmennuksen osaamisala säilyy laajana, omana osaamisalanaan. Uusi erikoisammattitutkinto seuraa kiinteämmin asiakasprosessia työvalmennuksessa, mikä poistaa tällä hetkellä vielä voimassa olevan työvalmennuksen erikoisammattitutkinnossa olevia tutkinnon osien päällekkäisyyksiä.

Vates-säätiö pitää hyvänä, että tutkinnon osien ammattitaidon osoittamistavoissa on korostettu yksilöllisyyttä. Valmennuksen ja ohjauksen ammattilaiset toimivat erilaisissa organisaatioissa eri kohderyhmien kanssa, joten tämä luo aidosti mahdollisuuden kehittää omaa organisaatiotaan.

Lisäksi ehdotettu työvalmentaja tutkintonimike luo alalle yhtenäisyyttä ja jatkuvuutta sekä tuo paremmin ammattialan osaajat esille työelämässä.

Helsingissä, 18.päivänä joulukuuta 2017

Jaana Pakarinen
Säätiön johtaja

Kaija Ray
Kehittämispäällikkö